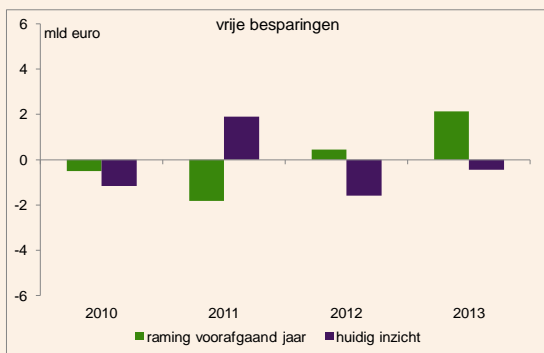
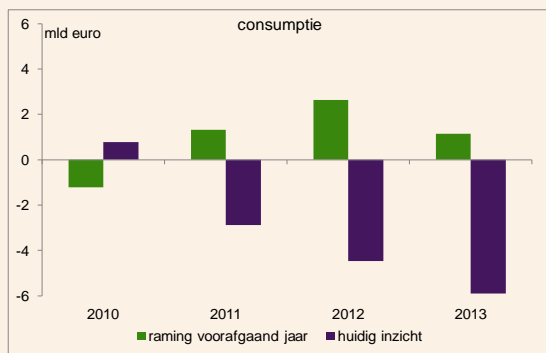
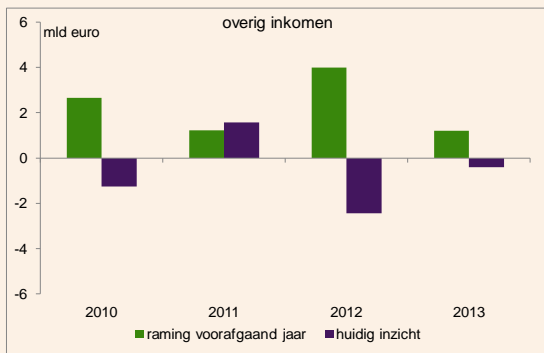
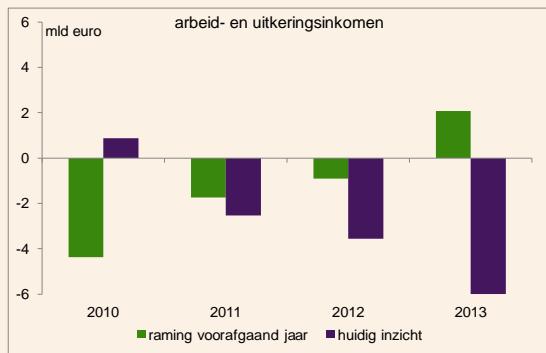

Bijstelling van de consumptieraming in 2011-2013

Paragraaf 1.2 stelt dat de consumptiegroei in de afgelopen jaren om twee redenen is overschat: het beschikbaar inkomen komt lager uit dan geraamd en huishoudens zijn voorzichtiger dan geraamd.

In normale tijden reageren huishoudens langzaam, met een gemiddelde vertraging van een half jaar, op een daling van het arbeids- en uitkeringsinkomen. (a) Bij een tegenvaller in het overig inkomen reageert de consumptie niet of nauwelijks, maar dalen de besparingen. Die reacties liggen ten grondslag aan het Saffiermodel. De afgelopen jaren waren echter bijzondere tijden, met beperkte kredietverlening door banken, een onzekere toekomst en een grotere wens om buffers aan te houden. Mede hierdoor hebben huishoudens hun consumptie sneller en sterker aan de daling van het beschikbare inkomen aangepast.

Raming en bijstelling van beschikbaar inkomen, consumptie en mutatie vrije besparingen

De eerste ramingen van het reëel beschikbaar arbeids- en uitkeringsinkomen voor 2011 en 2012 gingen uit van een bescheiden krimp. Mede door de tegenvallende internationale conjunctuur en het beleid van het kabinet Rutte-Verhagen is de inkomensgroei in beide jaren echter 1 à 2 mld euro lager uitgekomen. Het overig inkomen vertoonde in 2012 een tegenvaller van 6 mld euro. In normale tijden zou de consumptie in deze jaren licht zijn gedaald en de inkomensdaling vooral ten koste zijn gegaan van de besparingen. We zien echter dat de consumptie in beide jaren scherp is gedaald. De besparingen zijn in 2011 hoger uitgevallen dan geraamd en in 2012 slechts licht gedaald.

De eerste CEP-raming voor 2013 bevatte nog een groei van het reëel beschikbaar arbeids- en uitkeringsinkomen in 2013 van 2 mld euro. In het Begrotingsakkoord 2013 is echter besloten tot een lastenverzwaring van 9 mld euro. Via loononderhandelingen werden lastenverzwaringen in het verleden deels opgevangen door hogere contractlonen, maar tot op heden komen de contractlonen voor 2013 niet hoger uit dan geraamd. De scherpe daling van de consumptie in 2013 duidt erop dat huishoudens hun bestedingen snel hebben aangepast aan de verhoging van de btw en andere lastenverzwaring.

Deze spaarzin van huishoudens zien we slechts in beperkte mate terug in de vrije besparingen. Deze zijn in 2011 wel toegenomen met 2 mld euro, maar in de beide jaren daarna weer gedaald en weer terug op het niveau van 2010. Huishoudens zijn in deze periode steeds geconfronteerd met een tegenvallend beschikbaar inkomen. Dit lagere inkomen vangen zij, meer dan in normale tijden, op door minder te consumeren, maar dat gaat toch deels ten koste van de besparingen.

(a) Met normale tijden doelen we op de gemiddelde effecten van consumptie op veranderingen in het beschikbaar inkomen, zoals geschat over een langjarige periode (1971-2008). Zie ook het [Achtergronddocument](#) bij deze MEV.